

Antonin Artaud színházi tárgyú írásai, versei és levelei már jól ismertek a magyar olvasóközönség körében. Festészeti tárgyú írásai közül azonban csak Van Gogh alakjáról, utolsó hónapjairól és festészetéről szóló csodálatos esszéje

24 Antonin Artaud

MARIA IZQUIERDO FESTÉSZETE¹

jelent meg magyarul. Artaud, ebben a nem sokkal halála előtt írt esszében, azonosul Van Gogh sorsával, akinek festészetét saját művészetéről alkotott elmélete betetőzéseként látja. Artaud már a húszas

évektől kezdve élénken érdeklődött a festészet iránt: beszámolókat készített a Szalonokról, a függetlenek kiállításairól, valamint André Masson és Paolo Uccello festészete által ihletett, szürrealista prózaverseket írt. A harmincas években elsők között fedezte fel Balthus festészetét. A festészet fontos szerepet játszik A színház és hasonmása néhány esszéjében is.

Artaud 1936-os mexikói útja során szerzett tapasztalatai, a kortárs mexikói művészettel való találkozása, a tarahumara indiánok szertartásaival való megismerkedése meghatározó hatást gyakoroltak a Mexikóban, majd az ott tett látogatását követően született műveire és művészetére egyaránt. A Mexikóban látottak leírása, és az ott keletkezett művek kiadása a francia művészek és intellektüelek Mexikóról kialakított képére is nagy hatással voltak, legalább akora hatással, mint André Breton két évvel későbbi, 1938-as mexikói látogatása. Artaud egyes életrajzírói arra is felhívják a figyelmet, hogy Mexikóban tett rövid látogatása, az ott tartott előadások mély benyomást tettek az ottani művészeti és értelmiségi körökben is, olyannyira, hogy a mexikói írók és képzőművészek még ma is tisztelettel és csodálattal idézik fel ottlétét és emlékeznek róla.

Artaud Mexikóban írt és előadott tanulmányainak nagy része, a tarahumarák földjén tett látogatásáról írt beszámolók kis része megjelent magyarul is, a Fekete Valéria által szerkesztett A színház és az istenek, valamint az Artaud, a mumus kötetekben. Az itt közölt festészeti tárgyú esszéi azonban még nem jelentek meg magyarul.

Artaud 1936 februárjában, nem sokkal Mexikóvárosba való megérkezése után, a Luis Cardoza y Aragón és Lola Álvarez Bravo körül gyülekező, A kortársak elnevezésű irodalmi, művészeti csoport tagjaival találkozott. Az ő közvetítésükkel ismerkedett meg Maria Izquierdo (1902-1955) mexikói, indián származású festőművésznővel. Maria Izquierdo Diego Rivera tanítványa volt, ő szervezte számára ez első egyéni kiállítást 1929-ben, Mexikóvárosban. Legnagyobb hatással azonban Rufino Tamayo festészete és a szürrealista festészet voltak rá. Ő volt az első mexikói festőművésznő, akinek hazáján kívül is rendeztek egyéni kiállítást: 1930-ban, New Yorkban az Art Center Galleryben. Már egész fiatal korában kitűnt

tehetségével, és festményei sokban különböznek a muralista festők munkáitól. Általában önarcképeket, portrékat, zsánerképeket, tájképeket, csendéleteket festett gyakran naiv stílusban. Sokszor merített a mexikói falusi hagyományokból. Élénk színekkel festett képein a francia szürrealista festészet technikája is tetten érhető. A Mexikóban felfedezett Maria Izquierdo Artaud számára a kultúra ősi forrásaihoz való visszatérést testesíti meg.

25

(Schneller Dóra)

Azért jöttem Mexikóba, hogy a bennszülött művészetet tanulmányozzam, nem pedig az európai művészet utánezatát. Azt tapasztaltam azonban, hogy míg az európai művészet utánezatai minden formában hemzsegek, tisztán mexikói művészetet nem talál az ember.

Egyedül Maria Izquierdo festészete tanúskodik arról, hogy létezik igazán indián ihletésű festészet. A mai mexikói festészet két kultúra ötvözetének hatását mutató alkotásai között, Maria Izquierdo őszinte, természetes, egyszerű és nyugtalanító festészete egyfajta revelációként hatott számomra.

Annyit azért tisztáznunk érdemes: ez a festészet természetes ugyan, de nem teljesen tiszta: itt-ott, bizonyos művekben fel lehet fedezni a modern európai művészet közvetlen hatását. És ez veszélyeket rejt magában: ahogy fejlődik, ugyanis, Maria Izquierdo festészeti tevékenysége úgy kerül egyre inkább az európai modern technikák, sőt, bizonyos képeken az európai szellem hatása alá. Ami még sajnálatosabb.

Az indián szellem kihalófélben van, és nagyon félek, hogy mexikói utam során egy ősi világ pusztulásának tanúja leszek, jóllehet a feltámadásának tanúja szerettem volna lenni.

Ezért is jöttem annyira izgalomba, amikor Maria Izquierdo temperafestményein romok között remegő, meztelen bennszülötteket láttam. Olyan mintha kísértetek járnának táncot, egy elveszett élet kísértetei.

És nem csak az európai technika hatása ütközik ki oly gyakran Maria Izquierdo művészetében, hanem az elgépiesedett európai civilizációé is; ám ő egészen különleges módon építi be műveibe az európai gépeket és repülőket. Mindenki jól ismeri az indiánok hieroglifikus írásmódját, amely abban áll, hogy egy szónok vagy egy énekes szája elé helyezik a hang, a szó képzeletbeli jelét. Ez a jel felfordított csigára, vonalak körkörös fonatára hasonlít. Maria Izquierdo egyik olajfestményén, meztelen indián lány énekel egy nyitott ablak előtt; egy közeli gyár füstje spirál alakban száll fel a levegőbe,

mintha az indián lány szája előtt alkotna köröket. E csigavonal, e gomolygó füstkarika ezen a vásznon az énekesnő lélegzete, életre kelt lehelete. Ám a képen egy kétértelmű gondolat csíráit is felfedezhetjük: Maria Izquierdo úgy használja az európai füstgomolyagot, mintha meg akarná szüntetni azt.

26 Nem teszi mindezt egyértelművé, de az indián faj szelleme olyan erősen beszél benne, hogy öntudatlanul is megismétli annak hangját.

Ami engem illet, én sokkal jobban szeretem azonban azokat a képeket, amelyekeken semmi nyoma az európai szellem hatásának.

Maria Izquierdo festményeit számtalan alosztályba sorolhatnánk, melyek megfeleltethetők a festőnő mára már nagyon jelentős életműve korábbi állomásai során magába szívott hatásoknak.

Vannak a két kultúra találkozásának hatását tükröző festményei, mint például az, amelyikről az imént beszéltem: ezeken az indián faj szelleme védekezik.

Vannak aztán olyan vásznak is, amelyekeken közvetlen módon fellelhető a modern európai művészet technikája, és amelyekeken Derain, Picasso, Kissling, Kubin, Kremegne rossz szokásai ütözkönek ki.

Előttem van egy festménye, amely egy nagyon szép, széken ülő aktot ábrázol. A párizsi festészetre jellemző szándékos torzítások reminiscenciáit fedezhetjük fel a képen, főként a hát egyik oldalán és a jobb karnál. De míg a párizsi torzítások önkényesek és semmiben sem felelnek meg a valóságnak, addig Maria Izquierdo rátalált a torzítás „szükségességére”. A taraszki indiánok megkínzott, nyugtalan szelleme, sőt merem állítani, metafizikusan nyugtalan szelleme van jelen ebben a torzításban. Nem akarok nagyképű és ékesszóló kifejezéseket használni, de ez a mozogni látszó kar és ez a hát úgy vibrál előttünk, hogy egy igazi ember karját és hátát látjuk, ami egy fontos geometriai problémához vezet el bennünket. Ellenállhatatlanul az emberi test felépítésére gondolunk. És valóban, ez a festészet célja, a festészetet belülről látó művészet célja, a tisztaságában felfogott művészet célja: az, hogy minden alkalommal egy életfontosságú problémához irányítson minket, és hogy *elkerülhetetlenül, vagyis dinamikusan* vezessen el minket hozzá.

Ami igazán szép és értékes ezen a képen, az a kéz. Torzítások nélküli, különleges felépítésű kéz ez, amely mintha beszélne, akár egy tűznyelv. Zöld, mint a tűznyalábok sötétebb része, és magában foglalja az élet minden nyugtalanságát. Ezt a kezet arra teremtették, hogy simogasson, és kecses mozdulatokat tegyen. Ez a kéz úgy él, mint valami világos a festmény vörös árnyékában. Hiszen az egész vásznon a mexikói gyarmatosítás köveinek színárnyalatában játszik: sötét tűzpiros. Maria Izquierdo festészete ebben a hideg lávához hasonlatos színben, ebben a vulkáni félhomályban bontakozik ki. Ez adja meg a mexikói festészetben művészetének nyugtalanító,

egyedülálló jellegét; egy még kialakulóban lévő, most formát nyerő világ visszfényét viseli magán. Ezek a romok nem egy összedőlt, hanem egy újra létrejövő világot idéznek meg.

Kétségtelen, hogy Maria Izquierdo művei nem mentesek az esztétizmustól sem; itt-ott nála is találunk, kereszt előtt siránkozó meztelen szüzet, éppen eleget. Ez a mai mexikói civilizáció kettősségéről tanúskodik: egyfajta pogány katolicizmussal állunk szemben, amely Krisztus latin keresztje mögött próbálja megtalálni az ősi, geometrikus, uxmali, mitlai, palenquei, copáni paloták egyenlő ágú keresztjeit. 27

Maria Izquierdo – feltéve, hogy fel tudja majd mérni saját értékeit –, képes lesz újjáéleszteni a vörös bőrű, meztelen indiánokból álló karaván számára az ősi napkultusz természetes, tudományos keresztjét, mely napkultusz zászlóként hordozza saját isteneit.

Ui.- Az indián szellemnek megvannak a maga szintetikus törvényei. Allegorikus ereje mindenhol oly hatalmas bárhol is beszéljen, hogy tudattalanul is maga mögött hagy egy egész világrendszert és életfelfogást.

Maria Izquierdo kétségtelenül kapcsolatban áll az indián lélek igazi erőivel. Drámája abban áll, hogy nem ismeri eléggé ezen erőknek a forrásait. Ahhoz, hogy Maria Izquierdo megőrizze személyiségét, jelentős erőfeszítéseket kell tennie a tisztaság elérésének érdekében, ez az erőfeszítés azonban azonnal el is nyeri majd jutalmát. Hiszen ha Maria Izquierdo lovat fest, az rögtön felidézi az összes lovat, amely úgy lenyűgözte a régi mexikóiakat a spanyol hódítás során. Totemizmussal találkozhatunk Maria Izquierdo festészetében. Vadlovi olyanok, mint a föld ártó szellemei. És ez a totemizmus egy ezeréves animizmust kelt életre; például egy másik általam ismert képén, amelyet most is fel tudok idézni magam előtt: néhány állat átmegegy a vászon egyik végéből a másik végébe, középen pedig ott világít a hold, amely olyan, akár egy ökörszemablak a falon. Márpedig a falba vájt ökörszemablak vallását több mint tíz ezer éve gyakorolja egy harminc ezer főből álló szekta Kelet-Szibéria határán, Oroszország és Mongólia között. Maria Izquierdo, tudtán kívül, megtalálta ezen a vásznon egy nagyon régi, emberi fogalom lényegét.

Maria Izquierdo²

Az ihlet, ez az indián ősoktól öröklött erős faji tulajdonság, nagyon gyakran fellelhető Maria Izquierdo művészetében. Ecsetje alatt a formák és a színek előre elrendeltségről tanúskodó belső élénkség hatására születnek. A szereplők abban a formában kelnek életre képein, ahogy korábban éltek; a színek

pedig különös harmóniát teremtve egyesülnek a nap kísértetének vibrálásával: a vörös és a kék létrehozzák a csodát, kölcsönösen átsugározzák egymásra titkaikat, a színekből születő titkot.

28

Két jegyzet³

Maria Izquierdo festészete bizonyítja, hogy a vörös szellem nem halt meg: ereje egyre nagyobb intenzitással forrong hosszan tartó várakozásának, csírázásának, kikelésének következtében.

A vörös lélek konkrét és beszél. Sőt, túlzás nélkül állíthatjuk, hogy *üvölt*. A kortárs mexikói festők közül, egyedül Maria Izquierdo érezte meg az eredeti mexikói lélek eme vad, örvénylő, haragos oldalát, amely könnyedén, mondhatni játszva szelídíti meg az oroszlánokat. Maria Izquierdo festészete azokba a mesés időkbe visz vissza minket, amikor a szent városok falain belül az embereknél élénkebb, okosabb és tisztánlátóbb oroszlánok járkáltak.

Mexikó és az ősi szellem: Maria Izquierdo⁴

A tárgyak segítségével ismerjük meg az Érzékelhetőt, a tárgyakat viszont az álm segítségével. Ébrenléti állapotban, mindaz, ami létezik, halott; és a tárgyak nem mutatják meg alakjukat. Aludnunk kell ahhoz, hogy beszélni kezdjenek. Volt olyan idő, amikor a dolgok akkor is beszéltek, amikor nem faggattuk őket, de a mai kor embere tudja, hogy ez az idő már a múlté.

Azt mondják, hogy az ősi, primitív szellem nem láthatja azt, ami van, mert a valóságban semmi nem létezik, de az ecset vagy a toll segítségével megalkotja, amit feltételez: és amit feltételez, az mindig határtalan képzelőerejéről tanúskodik. A képzelet pedig szorosan összefügg az ismerettel, az ismeret pedig az Egységgel. A nagy képzelőerők nem az Érzékelhetőt áramoltatják sok-sok különböző aspektusában, hanem az Érzékelhető közepén mozognak egyfajta, az alvó állapotra jellemző jótékony alkímikus erővel.

Azt, aki tudja használni alakjait és ezt a furcsa működést, az alvás visszavezeti egy olyan időbe, ahol a dolgoknak kellett beszélniük, mert az ember éber öntudata olyan volt, akár a szájkosaras állat.

A primitív, régi ember számára nem válik külön az, ami van, nem érzi, hogy levált a létező dolgokról, nem képes elhinni, hogy valami rajta kívül is élhet, és nincs fogalma a birtoklásról; a létező dolgoknak pedig nem lehetnek olyan tulajdonságaik, amelyek valójában hozzájuk tartoznának, hiszen mindenhez tartoznak, ami van; így a dolgok örök altruizmusának érzése elvezet minket az alkímikus átalakuláshoz, egészen az egység érzéséig.

Ám aki egységről beszél, az ismeretről beszél, hiszen „feleszmélni” annyit jelent, mint „újra felbukkanni”; és alvás közben a mozgó tárgyak alakjai, egyedi sajátosságaikon kívül birtokolják az összes többi tárgy sajátosságait is. A tárgyak ugyanis nem megalkotják a valóságot, hanem utaznak a valóságban; és amikor álmodunk, akkor a tárgyak tulajdonságai utaznak; és mikor egyik a másiknak átadja az erejét, a valóságot tanítja meg nekünk a maga teljességében.

Így tehát, a tárgyak egyedi, különleges jellemzőik elvesztésével tanítanak meg minket a valóságra, az öntudat pedig, amely megmutatja nekünk a létezőt, csak megöli a dolgokat, amelyek beszélnek; hiszen ahhoz, hogy egy tárgy megmutassa nekünk, hogy milyen a *valóságban*, meg kell szűnnie önmagának lenni. Az álom értelmetlen szavai a valóságban utazásban lévő szavak, vagyis olyan szavak, amelyek most kezdtek el beszélni.

Feláldozni magunkat pedig annyit jelent, hogy belépünk a mormoló valóságba: azt jelenti, hogy lehetővé tesszük, hogy az Érzékelhető minden tárgya igazán használhassa sajátosságait. Akkor léphetünk be ténylegesen az összes többi sajátosságba, ha lemondunk valamilyen egyedi sajátosságról. Az önmagunk határtalan átadásában rejlő ősi altruizmus olyan gazdagsággal szolgál, amelynek sajátosságairól a modern, szüklátóköri embernek fogalma sincs.

Az álom pedig nem tesz egyebet, mint hogy elveszi a fültől azt, ami a sajátosságról beszél, és így olyan valamivel ruházza fel, amit a világ zaja ad neki, hogy aztán ő is képes legyen egymással harmonizáló hangokat kiadni.

Amennyiben egy menetelő sereg hallucinációját keltő szín, képes magyarázatot adni arra, hogyan működik a szellem, ha álmodunk, azt is megmagyarázza, hogy a dolgok szélsőséges sajátossága képes – éppen különleges sajátossága révén – közelebb vinni minket a létező egységéhez.

A régi, primitív emberek így tudták feldönteni azokat a korlátokat, amelyek ma elválasztanak minket a tárgyak megismerésétől.

Minden mindenben benne foglaltatik, de csak az ősi szellem tette lehetővé az emberi tudat számára azt, hogy belépjen egy tárgy átváltozásának segítségével a tárgyak sokaságába.

Az álom pedig az idő segítségével visszahozza nekünk azt az időt, amikor az emberek olyan spontán módon és természetesen cselekedtek, hogy az egész Természetet képesek voltak elvarázsolni.

Így már érthető, hogy az ősi vagy szent szellem miféle varázslat segítségével tudott egy végtelenül sok és ellentmondásos tulajdonságokkal teli világot lehelni mindabba, amihez csak hozzáért, mint ahogy az is, hogyan

lesz lehetséges, hogy semmi, amit számunkra felajánl, nem tűnik olyannak, mint a valóságban.

„Ez az oroszlán azt hiszi, hogy ember, mondja Rimbaud, de én megtá-
nítom neki, hogy csak egy mérges kis kutya”.⁵

30 Maria Izquierdo oroszlánjai viszont olyanok, mint annak a vul-
kán kráterének az alakja, amelyen születtek.

Van Mexikóban egy növényi hatóanyag, amelynek segítségével utaz-
hatunk a valóságban. Ennek köszönhetően egy végtelenül halvány szín négy
részre oszlik, majd szép lassan zenévé válik, azaz visszatér oda, ahonnan szár-
mazik: ez a zene pedig a kovácsoltvas zörejének hangján üvöltő állatokat
képes előcsalogatni.

Érthető, hogy bizonyos mexikói indián törzsek miért imádják a pejo-
tot, amely elbámulásra késztet, mint ahogy az európaiak fogalmaznak, és kü-
lönleges alkímikus ereje folytán megváltoztatja a valóságot, s a legjobb
pillanatban juttat minket oda, ahol minden megsemmisül, hogy aztán biz-
tosan újra születhessen. A pejot segítségével átugorhatunk az időn, nélküle
évezredekbe telne, hogy egy szín tárgyá változzon, hogy a formák muzsi-
kákra egyszerűsödjenek, hogy a szellem visszatérjen forrásaihoz, és egye-
süljön mindaz, amit addig különváltak gondoltunk.

Maria Izquierdo temperafestményei véleményem szerint egy bizonyos
mértékig ezen a szellemen alapulnak, ezért hoztam őket el magammal. Két-
ségtelen, hogy ez a szellem nem tiszta, és ha még maradtak is Mexikóban a
szent szellemnek eredeti központjai, akkor sem a városokban kell őket ke-
resni, hiszen ez a régi szellem indián szellem, és a mai mesztic Mexikó min-
dent megtesz, hogy ez az ősi szellem eltűnjön. Hiszen bár a városi meszticek,
akikben kétféle vér harcol egymással, nem tudják megölni vörös vérüket,
ámde mindent megtesznek azért, hogy leromboljanak magukban mindent,
ami a vörös szellemből maradhatott fenn. És mindezt attól való beteges fé-
lelmükben teszik, hogy nem lesznek eléggé a mai kor emberei.

Maria Izquierdo taraszki indián származású, de Mexikóvárosban él. És tud-
juk, hogy a mexikóiak számára az egész bennszülött kultúra, ez az egész konkrét
kapcsolatrendszer a kifordított értelemben vett, megzavart érzékekkel rendel-
kező ember és az embert minden oldalról keresztülszelő világ között, mindez,
amely közülünk néhányak számára hatékony és minket meggyógyítani képes va-
rázslat, a városok meszticeit számára olyan ósdiinak tűnik, mint az ókori görög
mitoszok vagy egy régi babiloni pap mágikus szemfényvesztései.

És a különböző hatások közötti harc jól észrevehető Maria Izquierdo
művészetében.

Derain, Masson, Salvador Dalí, Chirico és Matisse festészete, egyszóval
a modern festészet elárasztja Mexikóvárost, és jöllehet Maria Izquierdo
indián, nyugtalanul figyel, hogy mit tud még mindehhez hozzátenni.

Temperafestményein elveszett építményeket, kopár földön álló szobrokat, köveket látunk, amelyek félhomályban emberi szerveknek látszanak.

De itt-ott tetten érhető ihletett indián származásának hatása. Tudja, milyen veszélyes varázslatokból áll a modern festészet, és azt is, hogy ezek a varázslatok nem az egészséget, hanem a betegséget idézik meg. 31 Hiszen mi mást is tesznek a fentebb említett festők, mint hogy a zavart Tudatalattijukból előbukkanó formákat vakon visszaterelik önmaguk felé?

Persze itt Európában mindannyian érezzük valamennyire, hogy a külső világnak vége van, és hogy itt az ideje visszatérni valami más felé. Amit nem találunk már meg az ébrenlétben látott világban, azt az álmainkban keressük meg. A mai festők ezért az álmok életéből merítenek, amelyekben eltűnik a pszichológia, a mostani művészek onnan hozzák ezeket az alakokat, ezeket a jel-formákat, amelyek oly sok különös hasonlóságot mutatnak a primitív művészek alkotásaival.

A mai festők megtalálták a régi szellemet, amely megköveteli, hogy a valóság a kitalált értelem formáinak engedelmessé váljon. És az ember az, aki mágiikusan kitalálja azokat. És a világ az, amely megteremti azt. Elutasítják azt a művészetet, ami nem szolgál semmire. De amit találnak, arról elsőként állítják, hogy ők maguk sem értik.

Ez azért van, mert a mai ihletett művészet olyan művészet, amelyből kiveszett a tudomány. Amikor egy régi művész festett, úgy festett, mint ahogy ördögöt űznek, és a hagyományok révén ismerte azokat a gesztusokat, amelyek lehetővé teszik a létezők különválasztását. A művészet nyílt vadászat volt, amelynek az emberek szorongva követték az útját. Mert tudható, hogy amikor a művész alkotott, a világ soha nem maradt mozdulatlan, és minden alkalommal a kollektív életben rendült meg valami.

Úgy tűnik, hogy az élet ellentétes irányt vett, hogy visszatérünk a tudat ugyanazon régióihoz, ahol a szellem közvetlen módon találta ki a formákat, hogy felfrissítse a valóságot. De míg a múlt formáival a régi festőknek valószínűleg sikerült parancsolni mindennek, ami mozog, ma a kollektív Tudatalatti által feltámasztott ugyanezen formák, habár, talán képesek ördögűzésre, de csak azért, mert parancsolnak nekünk, mi viszont már nem parancsolhatunk nekik.

Ha az ősi primitív szellem még Mexikóban is hanyatlóban van, akkor nagyon is nyilvánvaló, hogy egy indián művész csak úgy lehet saját maga, ha igazán ebből az ősi szellemből merít, nem pedig úgy, ahogy néha Maria Izquierdo teszi, európai képeket újra alkotva, amelyek csak a saját tudatalattijában forgó tiszta formák reminiscenciái.

Az indián szellem, amikor fennmarad, továbbra is makacsul efféle szimbólumokat, ilyen számunkra meglepő jel-formákat alkot.

Láttam olyan mágikus táncokat, amelyek során az asszonyok gyermekükkel a karjukban mintha átölelték volna a napot: távoli elődöktől ismerik azt a titokzatos számot, amely hatékonnyá teszi ezt az ölelést.

32 Mexikóban, a hegyekben ókori szertartások és erők nyugszanak, és az ember szisztematikusan elégeti a jel formájú fákat, e jeleket azonban, amelyek pontosan olyanok, mint minden hagyományos mágia jelei, a Természet, mint egy válaszként az emberek egyre elkeseredettebb hívására, makacs és matematikai szigorúsággal újra kifaragja a szikláik formáiban.

Láthatjuk tehát, hogy Mexikó, amennyiben hű marad saját magához, nem szorul senki segítségére, éppen ellenkezőleg, rengeteget képes adni.

Az indián léleknek semmi dolga a valóság eme elveszett darabkáival, amelyekben a mai szellem elkeseredetten keresi valami másnak a nyomát, hiszen az indiánok ismerik a titkos ötvözetek értelmét. Indián tudatalattijából hozza elő Maria Izquierdo az oroszlánjait, akik megérdemlik, hogy az emberi szellem imádjá őket, mert azokból a Birodalmakból származnak, ahol a Természet önmagában gyönyörködhetett.

Egy férfi, egy ló, egy szín, egy kráter, mind színes vibrálással teli, amelybe ezek a szokatlan figurák belemerülnek: Maria Izquierdo amikor fest, megmagyarázza nekünk, hogy ezek a tárgyak miért vannak egymásnak teremtve. Különlegességük révén vonzzák egymást e tárgyak sajátosságai, csak mesterségesen vannak elválasztva egymástól.

Az utolsó mexikói indiánok képtelenek felmérni mi mindent birtokolnak a sajátosság szellemével, nem ismerik a szerelmet kettősségében, nem látják, hogy mitől vannak megfosztva, viszont soha nem veszítették el azt a mindent egységben felfogó szellemiséget, amely egyetlen mozdulatra csökkenti a világot, és még mindig birtokában vannak annak a halotti szellemnek, amely az ősi Mexikó életét megteremtette, és az indián, aki el van választva az Érzékelhető minden járulékos elemétől, minden átmeneti aspektusától, képes megölni minden múlandót, és csatlakozni a teljesként megmutatkozó élethez.

(Fordította: Schneller Dóra)

¹ A szöveg először spanyolul jelent meg *La pintura de Maria Izquierdo* címmel a *Revista de Revistas* folyóirat 1370. számában 1936-ban. 1954-ben Maria Izquierdo elküldte Paule Thévenin-nek az Artaud által 1936-ban géppel írt szöveg másolatát. A cikk Maria Izquierdo 1936-os mexikói kiállításának alkalmából íródott. Artaud *Összes műveinek* nyolcadik kötetében szerepel: Antonin Artaud, „La peinture de Maria Izquierdo”, *Œuvres Complètes*, VIII. kötet, Gallimard, 1980, 252-255. o. Az írást Marie Dézon és Philippe Sollers fordította le spanyolból franciára.

² Ennek a rövid jegyzetnek a spanyol, gépelt változatát Maria Izquierdo küldte el Paule Thévenin-nek Pierre Joffroy közreműködésével. Valószínűleg Maria Izquierdo 1936-os mexikói kiállítása alkalmából jelent meg valamelyik mexikói napilapban, de a festőnő nem adott pontos felvilágosítást evel

kapcsolatban. A szöveget Marie Dézon és Philippe Sollers fordította le spanyolból franciára, és Artaud összes műveinek VIII. kötetében található (*Œuvres Complètes*, VIII. Gallimard, 1980, 256. o.

³ Az első mondat az 1936 augusztus 10-én rendezett Maria Izquierdo kiállítás katalógusában jelent meg. A második jegyzetet Antonin Artaud az *El Nacional* folyóiratba írta, Maria Izquierdo pedig megőrizte. Mind a két jegyzet Artaud *Összes műveinek* VIII. kötetében olvasható (*O. C.*, VIII., Gallimard, 1980, 257. o.)

⁴ Mexikóból való hazatérése után, Antonin Artaud megpróbált találni egy galériát, ahol Maria Izquierdo Mexikóból hazahozott temperafestményeit kiállítják. Ezt a szöveget azért írta, hogy nagyobb esély legyen a kiállítás megszervezésére. Írása a *l'Amour de l'art* folyóirat 8. számában jelent meg, 1937 októberében, a *Kortárs külföldi festők* rovatban, és Maria Izquierdo négy festménye illusztrálta: a *Temető* (1936), a *Mágikus tánc* (1936), a *Földreborulás* (1936), és az *Építész* (1937) című képek. A kiállításra 1937 januárjában került sor a Montparnasse-on található Galerie van der Bergben. Artaud *Összes műveinek* VIII. kötetében található (*O. C.*, VIII, Gallimard, 1980, 258-263. o.)

⁵ Utalás Rimbaud *Egy évad a pokolban* című művének következő soraira: „Úgy gondoltam, minden egyes élőlényhez több élet tartozik. Ez az úr nem tudja mit tesz: voltaképpen angyal. Ez a család itt egy fészekaljnyi kutya. Egyesek előtt egészen fesztelenül társalogtam valamelyik másik életük egy-egy pillanatával. – Így egy sertés volt a szeretotm” Rónay György fordítása.

33

Új Forrás 2015/3 – Antonin Artaud:
Maria Izquierdo festésze

